

koll och handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas.

2. Med församlingsfrihet förstås svenske mäns rättighet att sammankomma för öfverläggning om allmänt eller enskildt ärende samt att med öfverläggningen fortfara, så länge intet mot lag stridande förekommer.

Närmare bestämmelser i afseende på denna rätts utövande meddelas genom lag, som stiftas i den ordning, 87 § 1 mom. stadgar.

Stockholm den 16 januari 1893.

D. Persson.

N:o 20.

Af herr **C. J. Hammarström**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till författning i syfte, att staten måtte bekosta vård åt medellöse sinnessjuka m. m.

Det lagbundna samhället är till för betryggande af den enskildes rätt såväl i förhållande till öfriga enskilda medborgare som ock i förhållande till samhället i sin helhet, likasom det å andra sidan afser hela samhällets trygghet gent emot den enskilde medborgaren. På grund deraf har också den enskilde individen lagliga skyldigheter, hvilka böra, så långt möjligt är, ställas i förhållande till hans lagliga rättigheter, och tvärt om. Denna ömsesidighet gifver samhället moralisk rätt och pligt att på laglig väg värna sig mot faror från samhällsvådliga personer, såsom brottslingar och sinnessjuka. Till den ändan har staten bekostat uppförande af fängelser för de förre och hospital för de senare.

Staten har hvad beträffar brottslingar dragit försorg derom, att de under fängelsetiden erhålla nödig vård samt kläder och föda. Men

äfvén åt sinnessjuka torde staten böra mera helt än som hittills skett bereda nödig vård, när de icke ega tillgångar till gäldande af sina hospitalkostnader. För närvarande är det som bekant fattigvårdssamhällena, som få träda emellan och för sinnessjuka personer, som inom desamma hafva hemortsrätt, ikläda sig kostnaderna för hospitalsvård, när sådan är behöflig. Det torde med skäl kunna sättas i fråga, huruvida en utgift af denna art kan vara hänförlig till s. k. fattigvård.

I Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående fattigvården i riket af den 9 juni 1871 heter det visserligen i § 1: »Befinnes minderårig eller den, som i följd af ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom etc. är oförmögen att genom arbete förvärfva hvad till lifvets uppehälle oundgängligen erfordras, sakna egna medel samt underhåll och vård af annan; då skall nödig fattigvård honom meddelas.» Af detta stadgande torde emellertid svårigen kunna hemtas annan uppfattning, än att lagstiftarne ej menat svårare art af sinnessjukdom, än att den sjuke kunde vårdas på samma sätt som fattige i allmänhet. Men när sinnessjukdomen är af den art, att den sjuke blir samhällsvådlig, då ställa sig omkostnaderna för hans vård väsentligen olika. Häremot kan visserligen invändas, att då personen i fråga saknar tillgångar för sina behof, så blir det i alla händelser fattigvård, då han måste understödjas. Låt så vara! Men då staten gått i författning om uppförande af lämpliga hospital för sinnessjukes vård, så har derigenom erkänts, att staten har skyldighet att taga hand om dessa sina olycksbarn. Det är från flera synpunkter önskligt, att utgifterna i berörda hänseende blefve gemensamma för hela riket. Som det nu är, falla omkostnaderna för det åsyftade ändamålet mycket ojemnt, i det att vissa kommuner kunna drabbas af flera sådana sjukdomsfall samtidigt, under det att andra på långa tider icke hafva några sådana. För fattiga kommuner blifva kostnaderna i berörda hänseende mycket tryckande. Mången arm olycklig människa utestänges från förmånen af lämplig vård, emedan omkostnaderna därför synas verbörende allt för stora.

Följden har därför understundom blifvit den, att de olyckliga instängts och behandlats på allt annat än lämpligt sätt. Sådant har tid efter annan genom tidningspressen kommit till allmänhetens kännedom, och det har till och med händt, att sådana omständigheter kommit i dagen, hvilka på människovännen måste göra mycket pinsamma intryck.

Från denna synpunkt sedt, blir saken mera en humanitetsfråga än en penningfråga. En annan sak, som härvid är synnerligen beaktansvärd, är det förhållandet, att om den sinnessjuka i tid får lämplig vård, så är, såsom erfarenheten visat, sjukdomen lättare botad, än om,

såsom det ofta sker, hospitalsvård sökes först då, när sjukdomen redan tagit öfverhand. Af statistiken rörande hospitalsvården i riket framgår tydligt, att afgifterna för patienterna vid hospitalen icke spela någon betydande roll i hospitalens finanser, emedan staten redan förut iklädt sig de väsentligaste omkostnaderna för hospitalens underhåll, hvadan skilnaden härutinnan icke torde bli så synnerligen stor. Af icke ringa betydelse äro deremot kostnaderna för de sjukes transport mellan hemmet och upptagningsanstalten samt ifrån den senare till hospitalet, sedan plats blifvit ledig, emedan det ofta händer, att plats först blifver ledig på ett hospital, som är beläget på mycket långt afstånd från den ort, der den sjuke har sitt hem. Dessa resor gå ofta till ansenliga belopp. Då nu staten har jernbanor, som med hvarandra förbinda de flesta af landets skilda orter, skulle den med lätthet kunna öfvertaga kostnaderna för transporten af de sjuka, utan att deraf blifva nämnvärdt betungad. På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, tager jag mig friheten föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning, hvarigenom svenska staten åtog sig omkostnaderna för medellöse sinnessjuka personers vård vid upptagningsanstalt och hospital samt kostnaderna för samma personers resor fram och åter mellan deras hem och sagda anstalter.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 24 januari 1893.

C. J. Hammarström.